

Trollegen

AKTUELT I FORENINGEN

JULIE KALVELAND

E-post: julie.kalveland@legeforeningen.no
Samfunnspolitisk avdeling

Når andre setter seg til bords for å nyte julemiddagen med familien, er kirurg Johan Bondi på tjeneste for vitenskapen på Sydpolen.

Høstmørket senker seg over Drammen allehelgensaften 2017. Litt etter litt trekker små skapninger ut i gatene. Hekser, dyr og monstre på jakt etter Halloween-godteri. I en bil på vei til Gardermoen sitter kirurg Johan Bondi. Han er på vei ut i et ekte eventyr. Men først må han ta en kort avskjed med kone og datter som følger ham til flyplassen denne kvelden. Kort, så det blir litt mindre tungt. Det er ikke hver dag man drar hjemmefra for å leve i delvis isolasjon i 13 måneder.

UTFERDSTRANG: Eventyrlysten fikk overtaket da Johan Bondi bestemte seg for å dra til Antarktis. Nå deler han bilder og erfaringer på sosiale medier til de hjemme i Norge. Foto: Privat

Kun seks om vinteren

I 2005 ble Norges forskningsstasjon på Antarktis på Sydpolen helårsbolig. Siden har over elleve leger tilbrakt vinteren i Dronning Maud-land. Stasjonen Troll tåler temperaturer ned til -60 grader Celsius og vindhastigheter over 80 m/s. Flyplassen Troll Airfield ligger på blåisen og er kun operativ i sommersesongen, fra oktober til februar. I denne sesongen besøker mange forskere stasjonen, men i vintersesongen er stasjonen kun bemannet av et overvintringsteam som hvert år består av seks personer: en elektriker, en forskningstekniker, en kokk, en mekaniker, en driftstekniker/rørlegger – og en lege.

Stormen kommer

Johan Bondi er til vanlig overlege på Kirurgisk avdeling på Drammen sykehus. Men denne kvelden forbereder han seg på en helt ny hverdag. Etter en natt på flyplasshotell sammen med de fem andre i det nye teamet som skal drifte forskningsstasjonen på Sydpolen, står han opp i grålysningen. Et spesialfly, en modifisert Boeing 757 med ekstra laste- og drivstoffkapasitet, står klart på flystripa. Et fly egnet til å tåle de værutsatte forholdene i Antarktis. Turen tas i etapper. Første stopp er Duoala i Kamerun. Så en overnatting i Cape Town, Sør-Afrika. Legejobben er allerede i gang for Johan Bondi. Håndhygien er streng. Ingen tropesykdommer får bli med sørover. Imens teamet er i Cape Town kommer beskjedningen: Det haster å komme seg av gårde. En storm er på vei.

Vant til tøffe forhold

Den erfarne kirurgen har jobbet under spesielle forhold før. I 2015 jobbet han i Nepal etter det kraftigste jordskjelvet som hadde rammet landet på 80 år. Da han og kollegaene sto og opererte i feltsykehuset kom det et etterskjelv.

- Hele bakken flyttet seg én meter frem og tilbake. Det var absolutt ikke noe gøy.

Det er eventyrlysten som nå har lokket ham helt til Sydpolen. Men det er ikke "bare-bare" å være borte fra familie og venner i over et år.

- Vi hadde så klart snakket mye om dette på hjemmebane før jeg søkte i det hele tatt. Siden datteren min fremdeles bor hjemme, var det heldigvis ikke bare kona igjen da jeg dro, sier han.

KLARE TIL UTRYKNING: En beltebil med to bærer står klar til å rykke ut om det skulle skje en ulykke utenfor stasjonen. Foto: Privat

Fra stille til orkan

Tilbake i Cape Town tar flyet med overvintringsteamet av og rekker akkurat frem til Dronning Maud-land før det varslede værslaget.

- Det var fantastisk vakkert. Strålende sol, -15 grader Celsius og nesten helt vindstille, sier Bondi på telefon fra forskningsstasjonen.

Samme ettermiddag slår orkanen inn.

- De neste to dagene var det null sikt, og så sterk vind at det var farlig å gå ut. Kjøretøy og cargo måtte sikres så det ikke fløy av gårde. Storm får hele riggen til å gynges. Det bråker skikkelig. Jeg har vindu en annen vei, men kollegaene mine måtte skru lemmer på vinduene så de ikke skulle blåse inn, forteller han.

Streng beskjed om null skader

Etter landing er Johan Bondi den eneste legen i hele Dronning Maud-land. Han må være alle typer lege: fastlege, kirurg, psykiater – alt etter beste evne. Utover dette har stasjonen en godt utstyrt sykestue, med ultralyd- og røntgenapparat. Og andre spesialister er kun en telefonsamtale unna:

- Om jeg ringer AMK i Tromsø setter de opp kontakt med UNN i løpet av få minutter. Et skypesystem med kamera i taket og portabelt kamera, gjør at jeg kan få hjelp av spesialister ved UNN, for eksempel gjøre ultralydundersøkelser mens en røntgenlege forteller meg hvordan jeg skal holde proben og hva vi ser på bildet.

Det er likevel ikke til å stikke under en stol at det er lang vei til nærmeste sykehus. I beste fall tar det en uke å få sendt noen ut med fly, i verste fall flere uker.

- Vi har en stående beskjed til alle som oppholder seg her om å ikke skade hode, brystkasse eller mage. For da er det ikke sikkert at vi kan hjelpe dem.

HOLDER OPPSYN: En av oppgavene til Johan Bondi er å registrere aktiviteten blant fuglearten snøpetreller som holder til i nærheten av Troll. Foto: Privat

På Facebook for første gang

Utgangspunktet er likevel at det ikke skal være bruk for legen.

- De som kommer har vært gjennom en grundig sjekk og er friske.

En stor del av hverdagen til Bondi består derfor i å bidra på stasjonen. Legen har også fått et eget oppdrag. I sommersesongen, frem til februar, skal han holde øye med to fuglekolonier i nærheten av stasjonen: Snø- og antarktispetreller. Kirurgen har også blitt aktiv på sosiale medier.

- Jeg har fått meg snapchat, slik at jeg kan sende snap-er med barna og kona, i tillegg til å ringe. Jeg har også meldt meg inn på Facebook for første gang. Mange venner og bekjente har gitt meg god respons på det jeg har lagt ut. Det setter jeg så klart stor pris på, sier Bondi.

Kan bli en monoton vinter

Desember er midt på sommeren i Antarktis, så til jul blir det lyst hele døgnet. Bondi tror det blir tungt med julefeiring uten familien:

- Men jeg har fått med meg julegaver og ordnet med gaver til hele hurven hjemme, sier han, og legger til:

- Og så er vi jo ganske mange her i sommersesongen.

Det er også lengre arbeidsdager for teamet om sommeren: Tolv timer, mot åtte timer om

vinteren. Bondi gruer seg mer til vintermånedene, når alle forskerne er reist hjem og overvintringsteamet blir igjen alene.

- Midt på vinteren er vi isolert og få på stasjonen, da kan det nok bli litt monotont.

Men samholdet blant teamet er allerede godt.

- Vi er blitt en kompisgjeng, vi har internett og dvd-filmer og et bra bibliotek med mye polarlitteratur, samtidig som vi blir opptatt med oppgavene vi er satt til å skjøtte, sier Bondi.

- Jeg regner med å dra mye på tur. Men så er det jo perioder da det er så kaldt at man må være inne. Da kommer jeg til å lage ski, og kanskje også noen kniver. Og så er jeg jo glad i å lese.

Johan Bondi innrømmer at han heller ikke har greid å legge den vanlige jobben sin ved Drammen sykehus helt til side:

- Jeg har med meg laptop med tilgang til DIPS og har en ambisjon om å lage kvalitetsregistre mens jeg er her.

Johan Bondi deler bilder og erfaringer fra livet på Sydpolen på Facebooksiden «Polarliv - Johan i Antarktis 2018».

Publisert: 12. desember 2017. Tidsskr Nor Legeforen. DOI:

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2020. Lastet ned fra tidsskriftet.no